

تقدیم به مقام مادر به ویژه مادران شهدا

نقش زنان خانه دار در تمدن سازی نوین اسلامی

نویسندگان: خانم ها کلثوم مرادی ، سوری حقیقت شناس، سمیه معظمی، هاجر اژدري/طلبه سطح 2/مدرسه امام خمینی ره رباط کریم

استاد راهنما: کبری قاسمی

فهرست

چکیده و کلید واژه.....	3
مقدمه.....	3
مفهوم شناسی.....	6
نقش فردی زنان خانه دار در تمدن سازی نوین اسلامی.....	8
نقش خانوادگی زنان خانه دار در تمدن سازی نوین اسلامی.....	17
1.همسر داری.....	17
2.فرزند پروری.....	23
نتیجه گیری.....	25
منابع.....	25

چکیده

از جمله مساله ای که در جامعه اسلامی می توان به آن پرداخت این است ، که آیا زن خانه دار میتواند نقشی در ایجاد تمدن نوین اسلامی داشته باشد ؟. چرا که زن نقش انسان سازی و به تبع آن جامعه سازی را بر عهده دارد و محور مهم خانواده است .در این تحقیق به نقش زن خانه دار در تمدن سازی نوین اسلامی با تکیه بر سخنان مقام معظم رهبری پرداخته شده است .با جمع آوری سخنان مقام معظم رهبری و از طریق کتابخانه ای و فیش برداری به روش توصیفی تحلیلی رشته تحریر در آمده است.

کلید واژه

زن خانه دار ، تمدن، تمدن سازی نوین

مقدمه

در بیانیه ی گام دوم انقلاب مقام معظم رهبری بر ایجاد تمدن نوین اسلامی تاکید داشتند و توجه به این مسئله را بر اندیشمندان و تک تک آحاد جامعه لازم دانسته اند.

این نوع تمدن دارای شاخصه هایی است که نقش آفرینی صحیح فرد فرد اعضای جامعه را می طلبد لیکن از آنجا که زنان در شکل گیری و تغییر باورها و ارزش های یک جامعه از عناصر موثر هستند باید به این مسئله پرداخت که زن خانه دار چگونه می تواند در راهبرد تمدن نوین اسلامی نقش آفرینی کند. در نگرش توحیدی خانواده به عنوان مهمترین عنصر اجتماعی و هسته بنیادین جامعه اسلامی می باشد و زن در این نهاد فعال محوری دارد.

همچنین تمدن نوین اسلامی بستری و برنامه ریزی برای نقش آفرینی زن خانه دار در جامعه را محقق می کند.

در تاریخ اسلام زنان نقش های برجسته ای را ایفا کرده اند ،از جمله حضرت خدیجه سلام الله علیها به عنوان اولین عضو امت اسلامی و حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها به عنوان اولین مدافع ولایت از نمونه های برتر این حوزه می باشند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای، الگوی سومی را برای زن ایرانی در تمامی عرصه‌ها مطرح کردند که الگوی زن مسلمان ایرانی نه شرقی است و نه غربی؛ این زن همانی است که میتواند در ایجاد تمدن نوین اسلامی و ارتقای آن پیشقدم و تاثیر گذار باشد.

پیشینه

در مطالعات انجام شده پیشینه‌ای که کاملاً منطبق بر موضوع این مقاله باشد یافت نشد از این رو به مقالات نزدیک رجوع گردیده است از جمله:

1. مقاله نقش بانوان در ایجاد تمدن اسلامی با تاکید بر قرآن و منویات مقام معظم رهبری

نویسندگان: معصومه محمودی نسب، معصومه نیکو خصال

این نوشته بر آن است که نقش بانوان را در ایجاد تمدن اسلامی با تاکید بر قرآن و بیانات مقام معظم رهبری بیان کند اما صحبتی از جایگاه زن خانه‌دار نشده است.

2. مقاله جایگاه زن در تاریخ تمدن اسلامی

نویسندگان: فاطمه پنجعلی، رقیه زارع نژاد، فاطمه جعفری

در این نوشتار نیز نویسندگان سعی دارند که جایگاه زن را در تاریخ اسلام تبیین کنند اما به بیانات مقام معظم رهبری و زن خانه دار و تمدن نوین اسلامی اشاره‌ای نشده است

ضرورت موضوع

نیمی از اجتماع را زنان تشکیل می‌دهند و نیم دیگر را مردانی که حاصل تربیت زن است. اما از آنجا که در جهان امروز دیدگاه‌ها در مورد زن به سمت و سویی می‌رود که بتواند با هدف به بند کشیدن روح او تنها به رها سازی جنس و جسم اش بیانید و به علت سبک زندگی غربی ارزش و جایگاه زن خانه دار دستخوش تغییر و گاهی تنزل درجه شده است این نوشته بر آن است تا بیان کند صرف حضور در اجتماع نشانه موثر بودن نیست، بلکه زن و جامعه را با هویت و ارزش خانه داری که جزء ضروری ترین و مفید ترین کارهای جامعه است آشنا کند.

باید زن عزتمندانه و قوی در این دنیای پرچالش و پرهیاهوی امروزی هویت و جایگاه خود را بیابد تا بتواند در نقش مادری و همسری مایه آرامش و سکینه برای اهل خانه بوده و در این میان قدمی هر چند کوتاه ولی سودمند در تمدن سازی اسلامی بردارد.

«مسأله ی زن - که امروز در دنیا باید به عنوان «بحران زن» آن را نامید - یکی از اساسی ترین مسائل هر تمدنی، هر جامعه ای و هر کشوری است»^۱

این مقاله سعی دارد به سوال های اصلی و فرعی زیر را پاسخ دهد:

اصلی: نقش زنان خانه دار در تمدن سازی نوین اسلامی چیست ؟

1. نقش فردی زنان در تمدن سازی نوین اسلامی چیست ؟

2. نقش آفرینی زنان خانه دار در همسرمداری چگونه بر تمدن سازی موثر است؟

3. نقش آفرینی زنان خانه دار در تربیت فرزندان چه تاثیری بر روند تمدن سازی اسلامی دارد؟

هدف تحقیق:

آشناسازی زنان خانه دار با توانمندی آنان در ایجاد تمدن نوین اسلامی

معرفی این توانایی ها به جامعه اسلامی

قدمی در جهت اصلاح این تفکر که زن فقط در اجتماع میتواند موثر باشد نه در خانه و خانواده

روش تحقیق در این مقاله توصیفی تحلیلی براساس یافته های کتابخانه ای است که با تکیه بر بیانات مقام معظم رهبری محقق میگردد.

فرضیه:

زن خانه دار با نقش آفرینی صحیح در زمینه فردی و خانوادگی در تمدن سازی اسلامی موثر است.

^۱. زن و بازیابی هویت حقیقی ص ۳۷

محیط کار با طیب خاطر وبدون هیچ گونه مشغولیت ذهنی به کار خود می پردازد چرا که چرخ موفقیت جامعه با کار و تلاش افراد آن می چرخد.

(د) یاری در امور دینی

در احادیث آمده است که پیامبر که مجری وحی الهی است از زن به عنوان بهترین یاور مرد یاد میکند،

«قرآن می فرماید که: «قوا انفسکم و اهلیکم نارا وقودها الناس و الحجاره»؛ هم خودتان را حفظ کنید، هم اهل تان را. این خطاب به مردها و زن ها، هر دو، است. اهل هر انسانی عبارت است از خانواده و نزدیکان او. زن شما، اهل شما مردها و مرد شما، اهل شما زن ها است. هم خودتان را از غلتیدن در آتش حفظ کنید، هم اهل تان را حفظ کنید. علاوه بر این، حفظ عناصر اصلی داخل کانون خانواده، به حفظ خود انسان هم کمک می کند. همسران؛ زن ها، مردها را و مردها، زن ها را می توانند از لبه ی پرتگاه دوزخ نجات دهند و به بهشت بکشانند.» 1383/5/25.

خیلی از زن ها هستند که شوهر خودشان را بهشتی می کنند. خیلی از مردها هستند که همسر خود را حقیقتاً سعادتمند می کنند. موارد عکس این هم هست. ممکن است مرد های خوبی باشند، زنهایشان آنها را اهل جهنم کنند و زن های خوبی باشند که مردهایشان آنها را اهل جهنم کنند. اگر چنانچه زن و مرد هر دو توجه داشته باشند، با توصیه های خوب، با همکاری های خوب، با مطرح کردن دین و اخلاق در محیط خانه - آن هم بیشتر از مطرح کردن زبانی، مطرح کردن عملی - این طور یکدیگر را کمک می کنند. آن وقت زندگی کامل و حقیقتاً وافی و شافی خواهد شد. خطبه ی عقد مورخه ی 1377/12/11

همان طور که در تعریف لغوی تمدن و اصطلاحی تمدن نوین اسلامی گذشت ، رسیدن به یک تمدن باهمکاری اعضای آن برای پیشرفت همه جانبه ،اصل مهم هر دو تعریف بود، که نقطه اوج آن در همکاری است که با گذری از بیانات مقام رهبری می توان فهمید که این همکاری باید از خانه شروع شود و مهمترین نوع آن همکاری در ایجاد فرهنگ غنی اسلام و خدا محوری است. زن خانه دار باید بتواند همسر و فرزندان را از تهاجم فرهنگی غیر حفظ کند و در کنار آن فرهنگ و سبک زندگی اسلامی را در خانواده ترویج کرده و از ورود افکار منحط به بطن خانواده پیشگیری نماید. باین مفاهیم زن میتواند نقش محوری خود را در تمدن سازی انجام دهد .

2.2..فرزند پروری

جامعه ای که بخواهد پویا بوده به سمت تمدن حرکت کند، باید متشکل از خانواده ای متمدن باشد، چرا که اگر ارزش ها و نگرش های اسلامی در خانواده به نحو مناسب شکل گیرد، انسان های خروجی آن وقتی وارد اجتماع می شوند، جامعه را به سمت تمدن نوین اسلامی سوق خواهند داد.

اینجاست که خانه به عنوان اولین مکتب مهم تربیتی معرفی می گردد، که حفظ بنیان این خانه به دست زن است، امام خمینی ره در صحیفه به این نقش مهم تربیت فرزند زن اینگونه اشاره میکنند :

«شما مسئولید که در دامن های خودتان اولاد متقی بار بیاورید تربیت کنید به جامعه تحویل دهید همه مسئول هستیم که اولاد را تربیت کنیم لیکن در دامن شما بهتر تربیت می شوند دامن مادر بهترین مکتبی است از برای اولاد. شغل تربیت فرزند از همه شغل ها بالاتر است. فرزند خوب شما اگر به جامعه تحویل بدهید برای شما بهتر است از همه عالم. اگر یک انسان شما تربیت کنید برای شما به قدری شرافت دارد که من نمی توانم بیان کنم پس شما یک شغل تان این است که بچه های خوب تربیت کنید. دامن مادرها دامن امنی است که انسان از آن باید درست شود یعنی اول مرتبه تربیت، تربیت بچه است در دامن مادر و برای اینکه علاقه بچه به مادر بیشتر از همه علایق است و هیچ علاقه ای بالاتر از علاقه مادری و فرزند نیست بچه ها از مادر بهتر مسائل را اخذ می کنند آنقدری که تحت تاثیر مادر هستند تحت تاثیر پدر، معلم و استاد نیستند¹

با توجه به اینکه فضای حاکم بر خانه باید توحیدی و خداجویی باشد، تا کودک با رنگ الهی رشد کند و تاج بندگی را با هیچ کالای بی ارزش دنیایی معامله نکند. با این نگاه است که نگرش و دیدگاه فرزند به فقر و ثروت، عزت و ذلت در راستای فطرت انسانی قرار میگیرد .

«اگر زنان ما از لحاظ رتبه‌ی معرفتی و بینش و معلومات، سطح خود را ارتقاء دهند، این نقش [مادری] با هیچ نقش دیگری، قابل مقایسه نیست... مادر است که فرهنگ و معرفت و تمدن و ویژگیهای اخلاقی یک قوم و جامعه را با جسم خود، با روح خود، با خلق خود و با رفتار خود، دانسته و ندانسته به فرزند منتقل میکند. همه تحت تأثیر مادران هستند. آن که بهشتی می‌شود، پایه‌ی بهشتی شدنش از مادر است. 1384/5/5»

¹. جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)، ص 102.

مادری که در خانه و در تمام مراحل کنار فرزند باشد و او را با قرآن مداری و محبت اهل بیت علیه السلام رشد دهد و بر رفتار فردی، خوراک و پوشاک، معاشرت، تحصیل و حتی جهت گیری سیاسی فرزندش توجه کند تا برمدار آموزه های دینی باشد می تواند تحقق مدینه فاضله و تشکیل تمدن حقیقی اسلامی به دست فرزندش را به تماشا بنشیند.

«مادرها مایه‌ی انتقال عناصر هویت ملی‌اند؛ هویت ملی یک چیز مهمی است. یعنی هویت یک ملت، شخصیت یک ملت در درجه‌ی اوّل به وسیله‌ی مادرها منتقل میشوند؛ زبان، عادات، آداب، سنت‌ها، اخلاقیات خوب، عادات‌های خوب، اینها همه در درجه‌ی اوّل به وسیله‌ی مادر منتقل میشود... افشاندن‌ی بذر ایمان در دلها؛ مادرها هستند... اخلاق را همین طور. 14/10/1401»

فرهنگ غنی اسلام مبتنی بر فطرت انسان و حقیقت وجودی او بوده و خانواده اسلامی فرزندی مومن صالح و ساخته شده و با عزت تحویل می دهد در حالی که فرهنگ غربی بر پایه انسان شناسی مادی است، انسانی با نگرش مادی تحویل خواهد داد.

مادر باید توجه داشته باشد که نهال وجودی فرزند به او سپرده شده است تا جسم و روح آن را قدم به قدم در پرتو دین پروراند و استعداد‌های بالقوه درونی فرزند را به شکوفایی برساند.

زن باید بتواند نگاه دنیوی را از خانواده دور کرده و آنان را با دیدگاه اخروی استوار گرداند. البته که این مهم سختی و زحمت دارد نقش صبر در امر تربیت در تعالیم دینی اثرگذار و برجسته بیان شده است. چرا که تربیت امری تدریجی و زمان بر است.

مادر میتواند فرزندان را به بهترین وجهی تربیت کند. تربیت فرزند به وسیله‌ی مادر، مثل تربیت در کلاس درس نیست؛ با رفتار است، با گفتار است، با عاطفه است، با نوازش است، با لالائی خواندن است؛ با زندگی کردن است. مادران با زندگی کردن، فرزند تربیت میکنند. هرچه زن صالح‌تر، عاقل‌تر و هوشمندتر باشد، این تربیت بهتر خواهد شد. ۱۱/۲/۱۳۹۲

اما تمدن سازی اسلامی خانواده هایی را می خواهد که در درون آنها واژه من و منیت بی معنا شده و همه چیز با نگاه جمعی و عاطفی کلید میخورد. این خانواده دنیا را فقط برای زندگی چند روزه نمی بیند، بلکه سختی های آن را برای رسیدن به لذت های جاوید با حلم و بردباری به جان می خورد، چون نگاه اخروی دارد.

نتیجه گیری

در پایان پژوهش به این نتیجه می‌رسیم که: باتوجه به آنچه که در، آیات قرآن کریم و روایات ائمه اطهار علیهم السلام و همچنین در سخنان مقام معظم رهبری آمده است، زن خانه دار با پیش گرفتن، سبک زندگی اسلامی، نه تنها می‌تواند در ایجاد تمدن نوین اسلامی نقش داشته باشد، بلکه مهمترین محور اصلی در حفظ استحکام خانواده می‌باشد که با عنوان همسر داری و فرزند پروری می‌تواند بسترهای لازم را برای پردازش جامعه ای پویا که رو به سوی تمدن نوین اسلامی دارد را، فراهم نماید.

در بیانات مقام معظم رهبری زن خانه دار بسیار مورد توجه قرار گرفته است، البته این مهم بستگی به این امر دارد که زن از جایگاهی که اسلام برای زن خانه دار مطرح کرده آگاهی داشته باشد و با اطلاع از ارزش و هویت خود، مساله خودسازی را در راستای رسیدن به این هدف عظیم انجام دهد چراکه در پرتو خودسازی است که انسان سازی هم صورت می‌پذیرد، زیرا زن خود ساخته اعتماد به نفس و عزت نفس دارد و او با داشتن تقوا و مهمتر از همه الگوی اسلامی میتواند اساسی ترین نقش را در ایجاد تمدن نوین اسلامی داشته باشد و از این زن مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب به عنوان الگوی سوم یاد میکند که نه شرقی و نه غربی بلکه ایرانی اسلامی است.

منابع (در استفاده از منابع گاه به نسخه الکترونیکی مراجعه شده است پس و پیش در صفحات امکان پذیر است)

1. قرآن کریم

2. نهج البلاغه

3. نهج الفصاحه

4. ترجمه حلبی، _ علی اصغر، پیک ترجمه و نشر، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۶ش

5. جان احمدی، فاطمه تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، 1387

6. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، ج 23، شماره مسلسل 28، تهران: انتشارات و چاپ دانشگاه تهران سال 1335.
7. دفتر نشر آثار مقام معظم رهبری، زن ریحانه آفرینش (مجموعه دیدگاه های مقام معظم رهبری پیرامون زن) ،نوای قلم، چاپ 1، 1381.
8. فرزانه، محمدباقر؛ خیاط، علی؛ صفرپور، هادی، تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی از نگاه مقام معظم رهبری؛
9. کلینی، کافی، ج 5 و 6، 1388، ه. ق
10. کربلایی نظر، محسن، زن و بازیابی هویت حقیقی، انتشارات انقلاب اسلامی، دوم، 1390.
11. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، چاپ چهارم، 1386.
12. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم
13. معین، محمد، فرهنگ معین، چاپ سوم، زرین، 1386.
14. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی (ره)، چاپ 15، 1393.
15. ندیری ابیانه، فرشته، خانه داری، اشتغال و زنان ایرانی، 1385، فصلنامه بانوان شیعه، ش 9.
16. یاسری، زینب و اخوان، نفیسه « مقاله تبیین الگوی مفهومی نقش آفرینی زنان در تحقق تمدن نوین اسلامی » ، دوفصلنامه پژوهش های اجتماعی اسلامی، پاییز و زمستان 1397 - شماره 118